Examen VMBO-BB

2007

tijdvak 1
donderdag 24 mei
11.30 - 13.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE BB

Bij dit examen hoort een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 45 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

700013-1-732o

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **1** Een Koninklijk Besluit van koning Willem II over de grondwetsherziening (1848).

(Staatsblad nº. 51.) *WET van den 8sten September 1848, tot herziening van het Xde Hoofdstuk der Grondwet.*

Wij WILLEM II, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de ervaring het noodig heeft doen oordeelen, eenige veranderingen in onderscheidene artikelen der Grondwet te maken,

In 1848 werd de grondwet veranderd.
Welk nieuw grondrecht werd in de grondwet opgenomen?

A het recht om een vereniging op te richten en vergaderingen te houden
B het recht op een gelijke behandeling voor mannen en vrouwen
C het recht op een goed leven voor rijke en arme mensen

1p **2** Welke bewering over het kiesrecht tussen 1850 en 1900 is juist?

A Alleen de arbeiders bleven om het kiesrecht vragen.
B Alleen de vrouwen bleven om het kiesrecht vragen.
C Steeds meer mensen kregen het kiesrecht.
D Steeds minder mensen kregen het kiesrecht.

1p **3** Wilhelmina Drucker richtte eind 19e eeuw een feministische groep op. Je ziet de groep demonstreren. De teksten op hun spandoeken ontbreken.

→ Schrijf kort op wat deze vrouwen wilden bereiken.

1p **4** Voor één van de onderstaande groeperingen was emancipatie rond 1900 **niet** het belangrijkste doel.
Welke groepering is dat?

A feministen
B liberalen
C rooms-katholieken
D socialisten

2p **5** Geef per uitspraak aan of die hoort bij de **socialisten** of bij de **confessionelen**.

1 Zij komen vooral op voor de belangen van de arbeiders.
2 Zij zijn verdeeld in twee groepen: katholieken en protestanten.
3 Zij zijn voorstanders van christelijke politiek.
4 Zij willen een maatschappij waarin iedereen gelijk is.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

2p **6** Vier tekeningen over het vrouwenkiesrecht.

tekening 1 (1918)

tekening 2 (1916)

De rijke vrouw zegt tegen de twee arbeidersvrouwen: “Ik ben er niet tegen dat jullie kiesrecht krijgen, maar pas als jullie hebben geleerd hoe je het moet gebruiken”.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekening 3 (1893)
De vrouw erkent dat de man de baas is.

tekening 4 (1908)

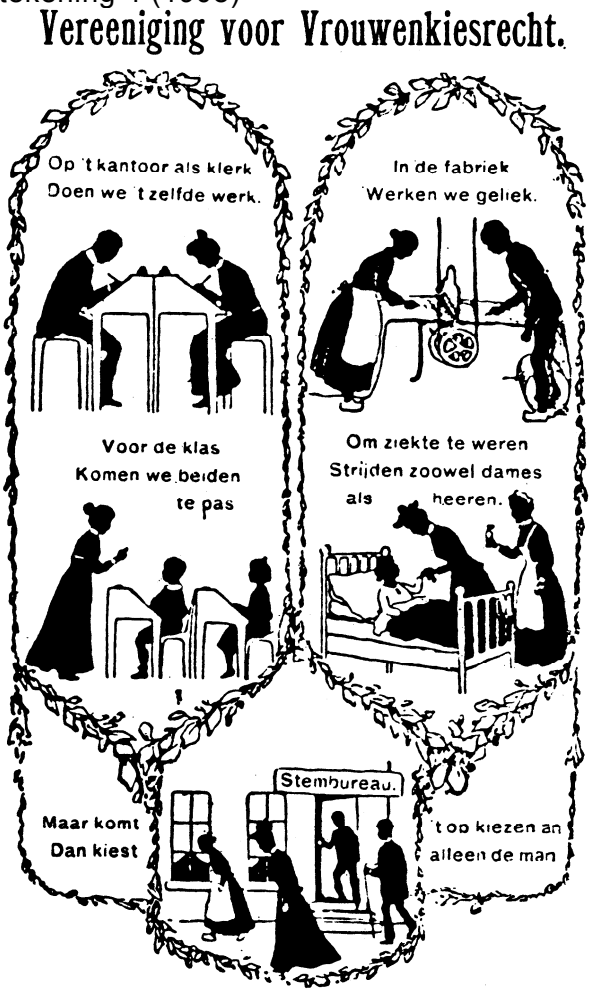

→ Welke twee tekeningen zijn spotprenten?

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **7** Zetelverdeling na de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 2003.

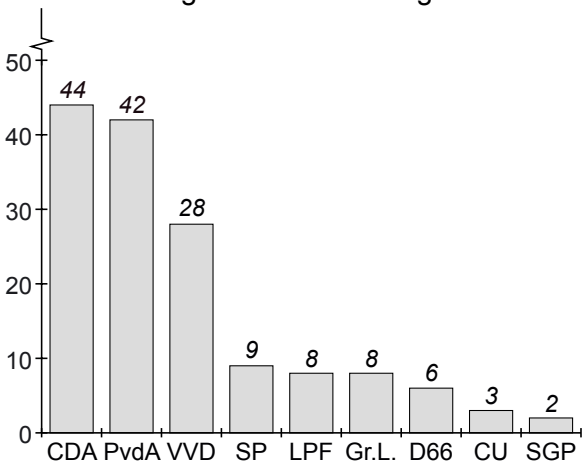

Waarom is het in Nederland nog nooit voorgekomen dat een regering gevormd werd door één partij?

A Omdat de regering moeilijk kan regeren als zij niet kan steunen op een meerderheid in de Tweede Kamer.

B Omdat geen enkele partij het aandurft het land alléén te regeren.

C Omdat het niet democratisch is als één partij met meer dan 75 zetels de macht heeft.

D Omdat in de grondwet staat dat iedereen gelijk is, dus hebben alle partijen evenveel macht.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **8** De Eerste Kamer aan het werk.

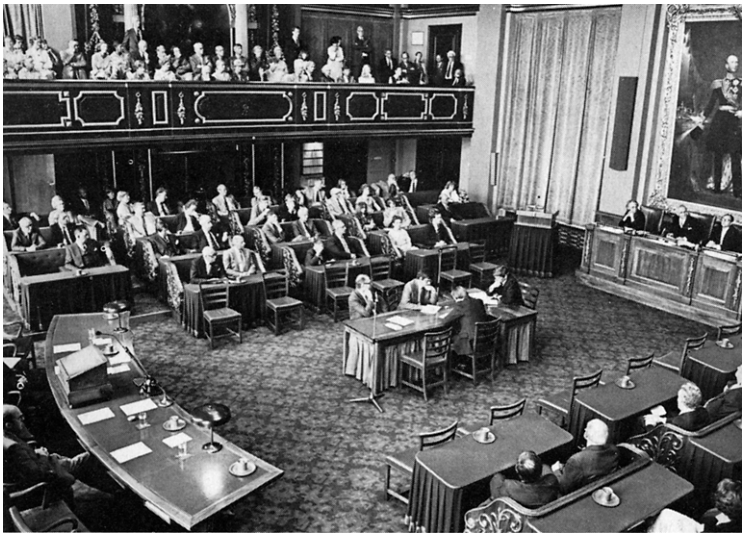

De Tweede Kamer aan het werk.

Iemand zegt: “De Tweede Kamer is belangrijker dan de Eerste Kamer.”
Welk argument kan hij hiervoor gebruiken?

A De Tweede Kamer bestond eerder dan de Eerste Kamer.
B De Tweede Kamer heeft de helft minder leden dan de Eerste Kamer.
C De Tweede Kamer heeft meer bevoegdheden dan de Eerste Kamer.
D De Tweede Kamerleden zijn ouder, meer ervaren en daardoor wijzer.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

2p **9** Uit een levensbeschrijving van een Tweede Kamerlid:

> Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) vroeg de minister van Onderwijs om een wet. Deze wet zou alle middelbare scholen moeten verplichten een leerlingenstatuut op te stellen. Dat is een document met alle rechten en plichten van leerlingen. De minister weigerde. Toen vroeg het LAKS hulp aan een lid van de Tweede Kamer. Hij diende in 1989 een wetsvoorstel in. Na enkele aanpassingen door de Tweede Kamer werd het voorstel aangenomen. Voortaan moest iedere middelbare school een leerlingenstatuut hebben.

Hieronder staan vier rechten van de Tweede Kamer.

1 het budgetrecht
2 het recht van amendement
3 het recht van enquête
4 het recht van initiatief

→ Van welke **twee** rechten maakte de Tweede Kamer in deze tekst gebruik?

1p **10** Bekijk onderstaande tekening.

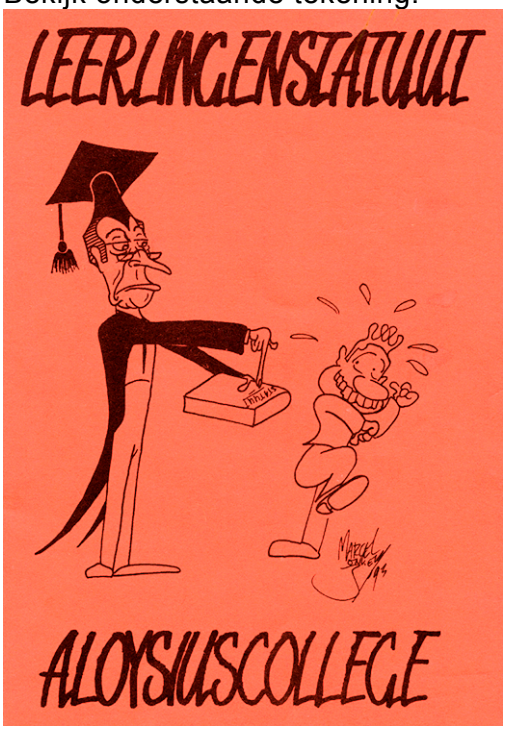

Waarmee is het leerlingenstatuut (= een reglement voor leerlingen) van een school te vergelijken?

A met de grondwet
B met de rechtspraak
C met de regering
D met de verkiezingen

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

2p **11** In Nederland hebben we naast de grondwet ook wetboeken.

→ Geef per onderwerp aan of dit in de grondwet thuis hoort of in een wetboek.

1 de maximumsnelheid voor motorvoertuigen op snelwegen
2 de wijze waarop het bestuur in Nederland geregeld is
3 de straf voor het beroven van een bank

1p **12** Vergadering van de Tweede Kamer (2005).

Nederland is een parlementaire democratie.
Wat betekent dit?

A De burgers kiezen een volksvertegenwoordiging die namens hen besluiten neemt.
B Een besluit is pas geldig als het hele parlement het er mee eens is.
C Het land wordt niet bestuurd door een regering maar door alle burgers.

2p **13** Een rechtbank aan het werk.

Invultekst over de rechtsstaat:
Nederland is een rechtsstaat. Dat wil zeggen dat niet alleen de burgers maar ook de rechters en bestuurders zich moeten houden aan de ..(a).. .
Er is sprake van onafhankelijke ..(b).. .
De burgers worden beschermd tegen onrechtmatige acties van de ..(c).. .

→ Vul de onderstaande begrippen op de juiste plaats in. **Let op!** Elk begrip mag maar één keer worden gebruikt.

1 overheid
2 rechtspraak
3 wet

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

2p **14** De dieren in de tekeningen stellen mensen voor.

tekening 1

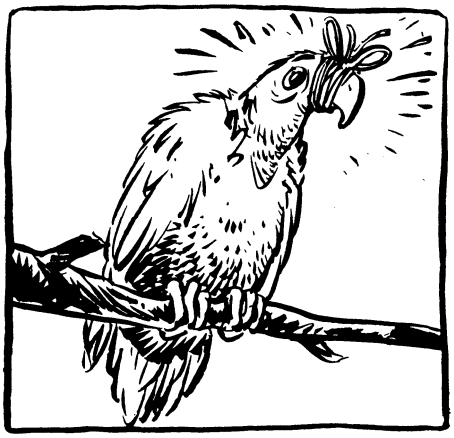

tekening 2

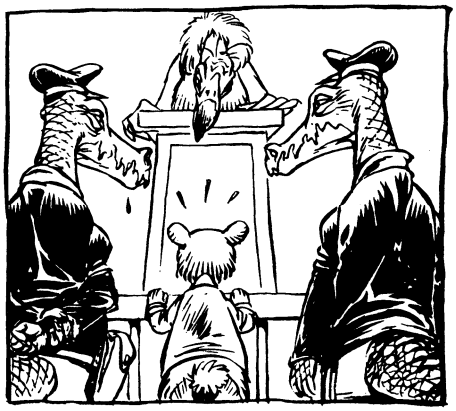

Enkele grondrechten:

a het recht om volksvertegenwoordigers te kiezen
b het recht op een eerlijk proces
c het recht op vrijheid van meningsuiting

→ Geef per tekening aan welk grondrecht wordt geschonden. **Let op!** Er blijft één grondrecht over.

1p **15** Informatie van de website van Amnesty International:

> Geef je op voor het Jongeren Actienetwerk!
>
> In veel landen kun je maar beter je mond houden als je het ergens niet mee eens bent. De kans dat je in een cel belandt of gemarteld wordt, is vaak te groot om het risico te nemen. Toch zijn er ook in die landen jongeren die weigeren om hun mond te houden. Als zij gearresteerd worden, komt Amnesty International in actie.
>
> Help Amnesty daarbij en geef je op voor het Jongeren Actienetwerk. Als lid van het netwerk krijg je iedere maand per post of e-mail een schrijfactie toegestuurd. Met jouw brief of e-mail protesteer je tegen de onrechtvaardige behandeling van jongeren.

→ Is het in Nederland gevaarlijk om mee te doen aan een actie van Amnesty International? Verklaar je antwoord.

2p **16** Enkele krantenkoppen:

1 Duitse bezetter schendt de Nederlandse grondrechten.
2 Nieuwe partij opgericht: de arbeiders organiseren zich in de SDAP.
3 Onrust in Den Haag: demonstranten eisen algemeen kiesrecht.
4 Verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd naar 18 jaar!

→ Geef per krantenkop aan of deze hoort in de **periode 1848-1916** of in de **periode 1917-1990**.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

De koloniale relatie Indonesië - Nederland

1p **17** Lees onderstaande tekst.

> De Nederlandse koning Willem I is rond 1820 erg ontevreden over de toestand van de Nederlandse handel en nijverheid. De koning besluit hier wat aan te doen. Hij zorgt voor de oprichting van een nieuw bedrijf, dat ervoor moet zorgen dat de handel en nijverheid meer winst opleveren. Dit bedrijf speelt later een grote rol in het Cultuurstelsel, want het moet de producten uit Indonesië in Europa verkopen.

Wat is de naam van het bedrijf dat koning Willem I oprichtte?

A Agrarische Handelsorganisatie
B Bank van Nederland en overzeese gebiedsdelen
C Indonesische Boerencoöperatie
D Nederlandse Handelmaatschappij

1p **18** Verbouw van rijst op Java (rond 1850).

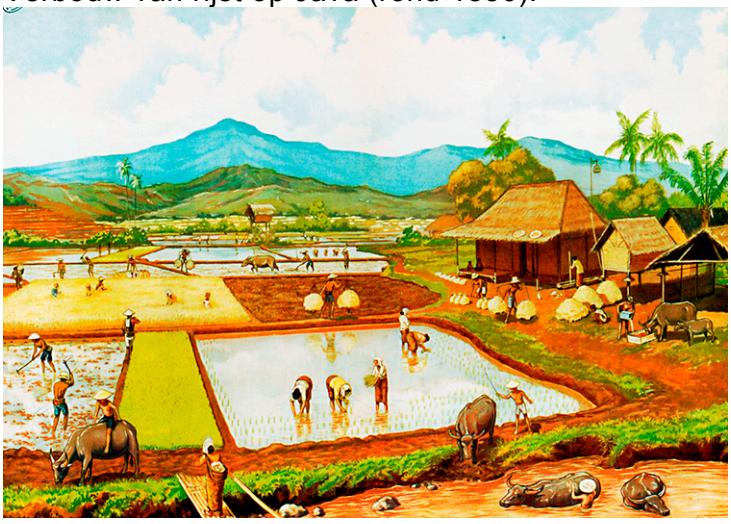

Welke uitspraak past bij de afbeelding?

A Dankzij Nederlandse hulp kunnen Javaanse boeren met moderne machines rijst verbouwen.
B De dorpsbewoners werken samen bij het planten en oogsten van de rijst.
C De Ethische Politiek verplicht de dorpsbewoners rijst te verbouwen voor de export.

2p **19** Hieronder staan vier zinnen die samen een verhaal vormen over het Cultuurstelsel.

1 Gouverneur-generaal Van den Bosch bedacht rond 1830 een plan waardoor Nederland geld aan Indonesië zou verdienen.
2 Van den Bosch vroeg Javaanse boeren of ze al hun producten voor een goede prijs aan Nederland wilden verkopen.
3 De Javaanse vorsten kregen ook een deel van de winst.
4 Het plan van Van den Bosch werd 'Reddingsplan Indonesië' genoemd.

→ Geef per zin aan of deze **juist** of **onjuist** is.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **20** Vier zinnen over de invoering van het Cultuurstelsel.

1 Het verbouwen van indigo kostte de boeren veel tijd.
2 De bevolking had te weinig voedsel, er ontstond hongersnood.
3 Het gevolg was dat de opbrengst van de rijstvelden steeds minder werd.
4 Daardoor konden de boeren te weinig rijst planten.

→ Zet de zinnen in de juiste volgorde.

1p **21** Uit het boek 'Max Havelaar' van de schrijver Multatuli:

> Mijnheer Slotering, de assistent van de resident, was gestorven. De volgende dag riep de Indonesische vorst het volk op om zijn rijstvelden te bewerken. Hij eiste drie keer zoveel mensen als mocht volgens de regels voor herendiensten. En zonder ze te betalen!

Welke vraag kun je met behulp van deze tekst beantwoorden?

A Hoeveel boeren werkten er op een rijstveld?
B Moest het volk herendiensten verrichten voor de Indonesische vorst?
C Wie was de opvolger van mijnheer Slotering?

1p **22** Uit een Nederlands boek (1998):

> Het Cultuurstelsel werkte als een goed lopende klok. Java werd één grote plantage. De winst die naar Nederland werd overgemaakt liet een sterke groei zien.

Hoe werd de winst genoemd die naar Nederland werd overgemaakt?

A batig slot
B cultuurprocenten
C landrente
D plantloon

1p **23** Welke bewering over Indonesië is juist?

A Indonesië bestaat uit vijf eilanden.
B Indonesië hoort bij het werelddeel Afrika.
C Indonesië is een land dat in de tropen ligt.
D Indonesië is twee keer zo groot als Nederland.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **24** Mannen aan het werk op een rubberplantage.

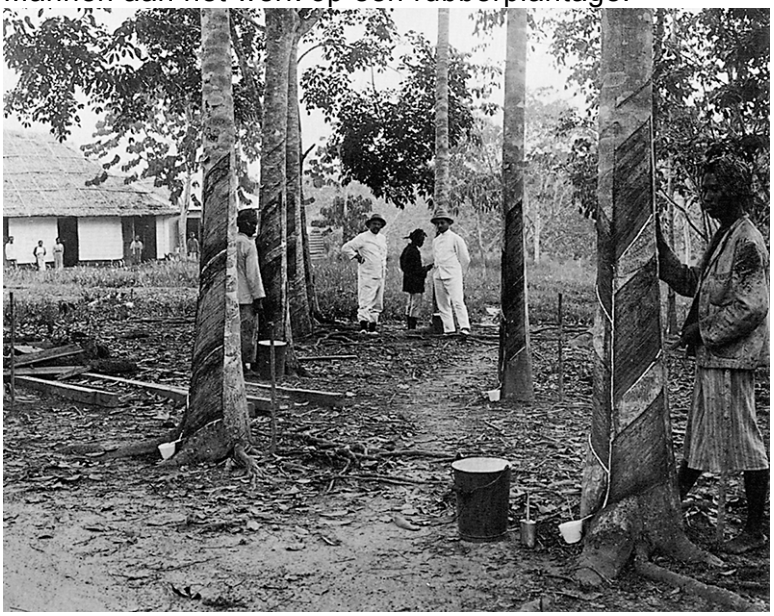

Welke uitspraak hoort bij deze foto?

A Tijdens de periode van het Cultuurstelsel bestond dit werk niet, omdat er toen geen plantages in Indonesië waren.

B Tijdens de periode van het Cultuurstelsel werd dit werk door Nederlanders gedaan, omdat Indonesiërs niet op plantages mochten werken.

C Na de periode van het Cultuurstelsel kwam dit werk niet meer voor in Indonesië. Alle rubberplantages werden opgeheven.

D Na de periode van het Cultuurstelsel werd dit werk ook gedaan op particuliere plantages in Indonesië.

1p **25** Uit een verhaal over Indonesië:

> Omstreeks 1865 was er een planter, die het leven van arme landbouwers probeerde te verbeteren. Hij heeft ook scholen gesticht en gezorgd voor leerboeken.

De Nederlandse regering ging vanaf 1900 de Indonesische bevolking op dezelfde manier helpen als de planter in het verhaal.
Welk begrip hoort hier bij?

A cultuurstelsel

B ethische politiek

C leerplicht

D nationalisme

1p **26** Op Sumatra werden tabaksplantages aangelegd. Omdat het eiland dunbevolkt was, werden er arbeiders uit China en Maleisië gehaald. Zij kregen een contract voor drie jaar. Wie zich niet aan het contract hield, kreeg lijfstraffen van de planter. Wie vluchtte, werd door de politie opgepakt en teruggebracht.
Hoe werd deze groep arbeiders genoemd?

A horigen

B koelies

C lijfeigenen

D slaven

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **27** Uit een brief die geschreven is aan een Nederlandse ambtenaar in Indonesië (1876):

> Het is goed als Indonesië ooit een onafhankelijk land wordt. Maar het land moet daarbij wel geholpen worden, anders loopt het slecht af. Dan blijft er niets van Indonesië over.

Welke uitspraak naar aanleiding van deze brief is juist?

A Indonesië bleef nog tientallen jaren een kolonie.
B Indonesië is nog steeds een kolonie.
C Indonesië is vlak nadat deze brief was geschreven onafhankelijk geworden.

1p **28** In een woordenboek staat de volgende omschrijving:

Plantage
1 een terrein in de tropen, waar katoen, koffie enz. verbouwd wordt
2 beplanting
→ Hoe wordt de eigenaar van een plantage genoemd?

1p **29** Van Heutsz, gouverneur-generaal in Indonesië van 1904 tot 1909.

In Coevorden staat dit borstbeeld van Van Heutsz. Van Heutsz is in Coevorden geboren. In de jaren zestig is dit beeld een paar keer met verf beklad.
Waarom werd het beeld met verf beklad?

A Omdat het beeld niet in Coevorden hoort maar in Atjeh, want daar is hij nog steeds een held.
B Omdat onder leiding van Van Heutsz veel Indonesiërs zijn gedood tijdens de Atjeh-oorlog.
C Omdat Van Heutsz de oorlog in Atjeh had verloren.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **30** Spoorbrug over een rivier op Java (1910).

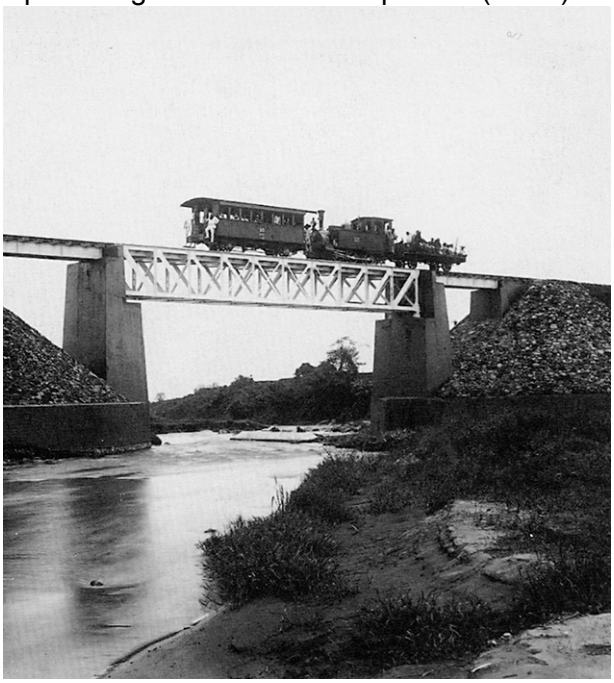

Welke uitspraak past bij de afbeelding?

A Doordat het hoger onderwijs in Indonesië verbeterde, gingen Indonesische ingenieurs spoorbruggen bouwen.

B Nadat Nederland in grote delen van Indonesië de baas was geworden, werd de infrastructuur verbeterd.

C Omdat veel Indonesiërs steeds rijker werden, zochten ze projecten om geld mee te verdienen.

1p **31** Reclameplaat om jongens op te roepen in het leger te gaan (1912).

Welke bewering over het KNIL is juist?

A Het KNIL bestond alleen uit dienstplichtige soldaten.

B Het KNIL bestond alleen uit Indonesische soldaten.

C Het KNIL was opgericht om de orde te handhaven in Indonesië.

D Het KNIL was opgericht om Indonesië te beschermen tegen Nederland.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **32** Uit een lied:

> Indië blijft bij Holland, onverbreekbaar is de band
> Die door de tijd gesmeed is met het grote wonderland
> De vrucht van eeuwen energie zal niet verloren gaan
> De Nederlandse leeuw zal op zijn rechten blijven staan

In welke periode is dit lied gemaakt?

A 1930-1940
B 1950-1960
C 1970-1980

2p **33** Invultekst over het nationalisme in Indonesië:
Indonesië werd in de Tweede Wereldoorlog bezet door de ..(a).. .
Bij de ..(b).. groeide het gevoel dat ze zelf hun land konden besturen,
want zij hadden gezien dat de ..(c)... verslagen konden worden.

→ Vul de namen van onderstaande volken op de juiste plaats in. **Let op!** Elk volk mag maar één keer gekozen worden.

– Indonesiërs
– Japanners
– Nederlanders

1p **34**

Welke naam moet op de stippellijn staan?

A Hatta
B Multatuli
C Soeharto
D Soekarno

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1p **35** Japans gevangenkamp in Indonesië tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Welke uitspraak is juist?

A De gevangenen hadden een goed leven in het kamp.
B De kampen werden door de Japanners goed bewaakt.
C In een Japans gevangenkamp werden alleen Indonesiërs opgesloten.
D Volwassenen en kinderen werden in aparte kampen opgesloten.

1p **36** In 2002 is gevierd dat Nederlanders 400 jaar geleden in Indonesië kwamen.
Een **voorstander** van de viering zei: “Het is goed dat dit feest is gevierd. De Nederlandse aanwezigheid heeft Indonesië veel goeds opgeleverd.”
Een **tegenstander** van de viering zei: “Het feest had niet gevierd mogen worden. De Nederlandse aanwezigheid heeft Indonesië meer nadelen dan voordelen opgeleverd.”
→ Met welke uitspraak ben jij het eens? Leg met een voorbeeld uit waarom.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.